

Stručná historie Divadla Pražské konzervatoře a co bylo před ním¹

Potřeba českého studia hereckého doprovází českou moderní historii zhruba od poloviny devatenáctého století. Ve svých počátcích, u kterých stojí např. J. K. Tyl nebo K. H. Borovský, měla česká herecká škola vést především k národnímu uvědomění. Podobné tendence pokračují až do vzniku samostatné ČSR (zásluhou např. J. V. Friče, J. Nerudy, B. Smetany, O. Hostinského, O. Sklenářové - Malé, J. Vodáka nebo M. Hořicové - Laudové, která se stala první profesorkou dramatického oddělení zestátněné konzervatoře, a řady dalších). První pokusy o zřízení herecké školy vznikly díky vybudování Národního divadla (dramatickou školu při scéně ND založil F. Šubrt a kromě výše zmíněného O. Hostinského a O. Sklenářové - Malé zde působili J. Šmaha a E. Chvalovský) a činnosti Svazu českého herectva, který financoval kurzy režiséra Stanislava Langra. Oba pokusy ovšem neměly dlouhého trvání.

Samostatné dramatické oddělení, přivtělené k postátněné konzervatoři hudby, zahajuje svou činnost 6. října 1919 (jeho předchůdkyní byla operní dramatická škola, kde se mj. vyučovalo i deklamací a dramatické výchově). Již od počátku si vedoucí pedagogové uvědomují nutnost vlastního divadelního prostoru, který by zastřešil scénické snažení studentů. Jak poznamenává někdejší vedoucí dramatického oddělení Miroslav Haller ve sborníku vydaném u příležitosti stopadesátého výročí založení ústavu: „*Stěhovavé putování s jednodenním pobytem na propůjčených scénách pražských divadel bylo dvacetiletým bolestným provizoriem, jež nedovolovalo posluchačům ověřit si svůj růst v opakovaných představeních a stálý přípravný chvat nedopřával škole klid, v němž by se mohla vnitřně rozvíjet. Veřejná, lehce načrtnutá vnější práce brzdila a zamezila prudší vnitřní rozvoj školy. [...] Od roku 1933 Pražská městská divadla propůjčovala škole na čtyři odpůldne v týdnu scénu Komorního divadla, [...].“² Dalšími divadly, která škole poskytovala útočiště, byla např. divadlo Na Slupi, Městské divadlo na Vinohradech, Divadlo Vlasty Buriana, D 34 nebo Kohoutovo divadlo ad. Ve třicátých letech tak vznikají plány na stavbu vlastní školní scény, dále pak také na rozšíření hereckého studia o obor režie a dramaturgie a na zřízení filmové akademie, nicméně všechny prozatím zůstávají jen ve formě ne příliš konkrétních návrhů.*

¹ Autor následujícího textu čerpal informace především z různých výročních zpráv a sborníků vydaných k výročí ústavu, dále pak z internetových stránek Žižkovského divadla Jára Cimrmana.

² HALLER, Miroslav: Dějiny dramatického oddělení pražské konzervatoře. In: 150 let Pražské konzervatoře, sborník k výročí ústavu. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1961. s. 287, 289.

Je nanejvýš s podivem, že právě v dobách protektorátních prošlo dramatické oddělení reformami, které si ve svém důsledku vyžádaly stavbu školní scény, a navíc že byl tento plán skutečně zrealizován i přes nebezpečí přísných perzekucí ze strany okupačních úřadů (podle protektorátních nařízení se smělo stavebního materiálu a pracovních sil užívat jen pro válečné účely). Reformy spočívaly především ve zvýšení hodin praktického výcviku, a tak bylo třeba i zvýšit úsilí „o vybudování školní scény vybavené moderním technickým jevištním zařízením a založení vlastního studia, v němž by si posluchači v opakovaných představeních zvykali nejen na reakce publika, jež jsou neodmyslitelnou složkou každé jevištní tvorby, ale i korigovali a ustalovali své zkušební výkony.“³ Profesori si také byli vědomi toho, že v prostorách divadel pronajatých jen na několik hodin, není možné dostatečně zkoušet tak, aby studenti mohli předvést svoji práci odpovídajícím, důstojným způsobem. V letech 1941 - 1942 tedy vznikla v budově bývalého chemického ústavu v Trojanově ulici, kam konzervatoř přesídlila, vlastní zkušební scéna podle návrhů významného scénického výtvarníka a architekta Františka Tröstra. Ze společného úsilí profesorů, studentů a dalších pracovníků (včetně řemeslníků a úředníků) tak byla postavena „malá černá laboratoř s černě natřeným odsuvným portálem a horizontální drahou, na níž pojížděly závěsy a tvrdé krakesové desky,“⁴ vybavená důmyslnou soustavou praktikáblů a výsuvných stolů, středním podstropním osvětlovacím mostem a postranními lávkami nad scénou. Scéně bohužel chybělo zázemí, především zákulisní prostor se šatnami, a také prostornější hlediště, které nebylo možno ve stísněném sousedství s geologickým ústavem německé techniky dobudovat. V roce 1943 bylo také konzervatoři na dva dny v týdnu pronajato divadlo Na Slupi, kde se odehrála řada studentských představení, jež si zasloužila pozornost široké veřejnosti. Veřejně předváděná divadelní činnost pak načas ustává v roce 1944 uzavřením divadel i samotné konzervatoře.

Byla to právě scéna v Trojanově ulici a činnost v divadle Na Slupi, které hned v prvních poválečných týdnech dodaly váhu požadavkům konzervatoře na přidělení vlastního divadelního prostoru. Dekretem ministerstva školství a osvěty bylo pak dramatickému oddělení Pražské konzervatoře (tehdy ještě Státní konservatoře v Praze) přiděleno divadlo v domě Unitářů v Karlově ulici. 4. 9. 1945 tak zahajuje provoz DISK - Divadelní studio státní konzervatoře (sem byla také převezena značná část vybavení zkušební scény v Trojanově ulici). Dalším výrazným úspěchem, u kterého opět stojí osobnost Miroslava Hallera, bylo zřízení Akademie múzických umění, tedy vysoké školy poskytující vzdělání především

³ HALLER, Miroslav: Dějiny dramatického oddělení pražské konzervatoře. In: 150 let Pražské konzervatoře, sborník k výročí ústavu. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1961.. s. 294.

⁴ HALLER, Miroslav: Divadelní studio stát. konservatoře. In: Výroční zpráva Státní konservatoře v Praze za školní rok 1946 - 1947. Nákladem Státní konservatoře v Praze. s. 26.

v oborech operní, činoherní, filmové režie a dramaturgie, choreografie a divadelního výtvarnictví (uzákoněna dekretem prezidenta republiky dne 28. 6. 1946). Akademie zůstávala prozatím „přivtělena“ ke konzervatoři, která i nadále poskytovala vzdělání v oboru hereckém. Konzervatoř a Akademie se tedy v letech 1947 - 1949 stávají partnery, kteří se dělí o scénu DISKu. Stále sílí volání studentů herectví po možnosti vysokoškolského studia ovšem mělo za následek, že dne 1. 10. 1949 bylo dramatické oddělení konzervatoře zrušeno a plně převedeno na AMU.

Dramatické oddělení bylo znovu obnoveno na přelomu 60. a 70. let tentokrát pod názvem hudebně dramatické oddělení. „*Vzniklo tedy oddělení, jehož smyslem bylo vytvořit syntézu studia herectví, zpěvu a tance nikoli odděleně, ale právě v rámci Konzervatoře [...].*“⁵ Jako již několikrát v historii si vedoucí pracovníci hudebně dramatického oddělení uvědomili značný nedostatek učebních a zkušebních místností i absenci vlastního divadelního prostoru (scéna DISK sloužila představením DAMU a slouží jim až dodnes). V sedmdesátých letech „*probíhala výuka odborných předmětů na hudebně - dramatickém oddělení na 21 místech v různých částech Prahy. Byly to různé školy, organizace ROH, Čs. armáda i různá divadla, s jejichž pomocí mohlo oddělení udržovat pravidelný chod školy. Pro absolventská představení tehdy ochotně - nicméně s potížemi - zapůjčovala škole MDP scénu Rokoko, později pak Ústřední loutkové divadlo. Pro šansonové a písňové absolventské koncerty jednorázově zapůjčovalo scénu Divadlo hudby. Teprve koncem sedmdesátých let uzavřelo vedení konzervatoře dohodu s Žižkovským divadlem [...]. Na počátku roku 1985 uzavřelo vedení konzervatoře s ředitelem Žižkovského divadla dlouhodobou smlouvu o vzájemné a pravidelné spolupráci, která bude po stránce umělecko - pedagogické i po stránce ekonomické pro obě strany výhodná. Nicméně tím perspektivně není potřeba vlastní samostatné scény vyřešena.*“⁶ Spolupráce Pražské konzervatoře a Žižkovského divadla pokračovala i v nejistých popřevratových letech, kdy se nejen divadlo a divadelníci sami museli zorientovat v nových politicko - ekonomických poměrech. Situace v Žižkovském divadle se pak stabilizovala po roce 1992, kdy se na zdejší scéně nastalo zabydlelo Divadlo Jára Cimrmana.

V současné době využívá hudebně dramatické oddělení Pražské konzervatoře nejen prostorů Žižkovského divadla Jára Cimrmana, ale také Strašnického divadla nebo Eliadovy knihovny Divadla Na zábradlí, kde se absolventským představením dostává důstojného prostředí a kvalitního divadelního zázemí s veškerým materiálně technickým zabezpečením.

⁵ VALA, Jiří: Hudebně dramatické oddělení konzervatoře. In: Sborník k výročí ústavu. Nákladem Pražské konzervatoře, 1986. s. 107.

⁶ Tamtéž. s. 108.

Poprvé od poloviny 40. let se ovšem hudebně dramatické oddělení dočkalo také vlastního divadelního sálu. Stavba nového Divadla Pražské konzervatoře probíhá v prostorách hlavní školní budovy Na Rejdišti, kde se původně nacházel sál orchestrální. Stavební práce na novém orchestrálním sálu pak probíhají v atriu budovy. Celý projekt je financován z finančních mechanismů EHP/Norsko za spoluúčasti Hlavního města Prahy.

Provoz vlastního divadelního sálu bude mít bezpochyby za následek zintenzivnění a zkvalitnění práce studentů. Stane se novým pražským divadelním prostorem se svébytným repertoárem a specifickou atmosférou. Na závěr této stručné historie, která bude mít jistě bohaté pokračování, ještě jednou připomeňme význam, jaký má vlastní scéna pro studium herectví a uzavřeme s Miroslavem Hallerem: „[...] jako nelze vychovat z někoho námořníka na suché zemi, tak nikdo nedokáže vychovat herce pro tvorbu na jevišti bez jeviště.“⁷

⁷ HALLER, Miroslav: Dějiny dramatického oddělení pražské konzervatoře. In: 150 let Pražské konzervatoře, sborník k výročí ústavu. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1961. s. 297.